Građa za diktate

ili

lagani način naučiti bez pravila fonetikom pisati.

I. DIO:

PRAVOPIS RIJEČI.

SAKUPIO:

MIRKO GORANIĆ,

pridijeljeni rav. učitelj kr. muškoj vježbaonici

U ZAGREBU.

Cijena K 1.—

Knjižara L. Hartmana (St. Kugli), Zagreb, Ilica 30

Građa za diktate

ili

lagani način naučiti bez pravila fonetikom pisati.

I. DIO:

PRAVOPIS RIJEČI.

SAKUPIO:

MIRKO GORANIĆ,

pridijeljeni rav. učitelj kr. muškoj vježbaonici

U ZAGREBU.

Kako se pišu imenice.

Vježba 1.

(Pismo đ, ђ)

Primjeri riječi: građ, građenje, lađa, oruđe, veđe, svađa, milosrđe, kaluđer, drožđenica, gvožđe, đak, đurđic, anđeli, smuđ, vođa, događaj, svađanje, tuđinac, rođakinja, gospođa, grožđe, pređa, nuđač itd.

Primjeri rečenica: **Đaci** ne smiju biti pospanci. **Đurđic** cvjeta u proljeće. **Gvožđe** je tvrdo. **Grožđe** je slatko. **Svađa** dovađa do zla. **Lađe** plove niz vodu. Ne vjeruj svakomu **nuđaču**, već iskrenom pomagaču. Kad tko tone i za vrelo se **gvožđe** hvata.

Vježba 2.

(Pismo lj, љ)

Primjeri riječi: kralj, hljeb, kljun, ključ, trublja, polje, koplje, bilje, groblje, koljeno, brbljanje, seljak, nevolja, kašalj, ljeto, volja, želja, roditelji, čaplja, smilje, bosilje, kraljevstvo, kukolj, kljuse, učitelj, pahuljice, grkljan, ulje, hljebac, divljaka, ugljen, zdravlje, prelja, kudelja, ljiljan, prijatelj, mrlja, zatiljak, grmlje, željeznica, košulja, čeljust, koplje, veljača (mjesec), zemlja, ljubica, metulj, ljudi, haljine, koljeno, dosjetač, šiljak, viljuška, volja, brbljavac, cilj, češljanje, češljar, divljač, divljačina, dubljina, ljuljačka, ljupina, ljestve, zabavljač, moljenje, pljusak, pljuvača, pljuvačka, podneblje itd.

Primjeri rečenica: **Hranitelj** je kao i **roditelj**. **Prijatelji** se u **nevolji** poznadu. **Ljiljan** cvjeta u vrtu. Ako

ima **domišljača**, ima i dosjetača. Sjetila se **prelja kudelje** u oči **nedjelje**. Tko **ljeti** hladuje, zimi gladuje. Tri djevojke cvijeće posijale, brdom **smilje**, a dolom **bosilje**. Nema žita bez **kukolja**. Zlo godište vodu ište, a **nevolja prijatelja**. Zubi ne čačkaj **šiljkom viljuške**. Kosovo **polje**, početak **nevolje**. Srcu za **volju**, sebi za **nevolju**.

Vježba 3.

(Pismo nj, њ)

Primjeri riječi: panj, sušanj, oganj, ražanj, toranj, žrvanj, janje, zvanje, knjiga, mučanje, djetinjstvo, konj, svibanj, lipanj, siječanj, travanj, srpanj, gladovanje, jadovanje, kamenje, kajanje, golotinja, sirotinja, štednja, radnja, njuška, pčelinjak itd.

Primjeri rečenica: I **panj** je lijep obućen i nakićen. **Konjicu** moj, lijepo ti dobro moje! Gradi **ražanj**, a zec u šumi. Mjeseca **svibnja** cvate svib, a mjeseca **lipnja** lipa. **Janje** je umiljato. **Znanje** je moć. Od **mučanja** glava ne boli. **Gladovanje** pravo **jadovanje**. Poslije smrti nema **kajanja**. Ubi ih **golotinja** i **sirotinja**. **Štednja** valja koliko i **radnja**.

Vježba 4.

(Pismo dž, џ)

Primjeri rečenica: oklopdžija, srdžba, odžak, džep, džaba, otadžbina, naradža, svjedodžba, džbun, džebana, dženet, lidžba (ovrha), narudžbina, džamija itd.

Primjeri rečenica: **Džaba** te nosila! **Oklopdžija** oklapa puške. **Srdžba** nije dobra **svjedodžba**. **Džbunovi** rastu u šumi. Ako smo si prijatelji, nijesu nam **džepovi** sestre.

Vježba 5.

(r, poluglasnik)

Primjeri riječi: rž (hrž), rt (krt), ȓg, surtina, (suhrtina), suržica, (suhržica), rđa, (hrđa), rskavica, (hrskavica), rpa, (hrpa), rvanje, (hrvanje), rčak, (hrčak), i t. d.

Primjeri rečenica: **Rž** pomiješana sa pšenicom zove se **suržica**. Pas, koji nije čiste pasmine **rtova**, zove se **surtina**. Čista se zlata **rđa** ne hvata. Redom **rđa** po družini hoda. **Rčak** rči u polju.

Vježba 6.

a) (Pismo ć, ћ na početku riječi).

Primjeri riječ: ćutilo, ćut, ćudorednost, ćilim, ćuprija, ćošak, ćula, ćurak, ćuška, ćuk, ćirak, ćutljivost, ćelavac, ćirilica, ćilim, ćelavost itd.

Primjeri rečenica: Svaki je čovjek svoje **ćudi**. Vjera jači našu **ćud**. **Ćilimu** velimo i sag. **Ćuk** je **ćuk** makar i na odžaku. Čovjek ima pet **ćutila**.

Vježba 7.

b) (Pismo ć, u sredini riječi).

Primjeri riječi: mećava, vrućina, voćnjak, naćve, kućište, pećka, voćka, noćište, pećina, ukućanin, kućanica, kućerak, krućina, nećak, bećar, budućnost, domaćica, domaćin, mogućnost, mogućstvo, plućnjak, pomoćnik pomoćnica, svemogućnost, svemogućstvo i t. d.

Primjeri rečenica: Zrela **voćka** sama pada. Ne budi, svake **pećke** žarilo. **Kućerak** zovemo **kućicu**. Nije sve zlato, što sja, **ni** sve **pećina**, što zja.

Vježba 8.

c) (Pismo ć, na kraju riječi).

Primjeri riječi: A) noć, sirće, gaće, pleće, dućan, leća, voće, moć, vijeće, peć, sreća, šećer, vreća, pluća, palikuća, plemić, pleća, pleće, pomoć, povrće itd.

Primjeri rečenica: **Cvijeće** cvate. Bit će **gaće**,

samo ne znam kad će. Bit će **sreće** do vrh vreće. Laku **noć**, Bog ti bio na pomoć! Što tko po **noći** dobije, sam sobom dijeli.

Vježba 9.

(*imenice ženskoga roda na -oća.*)

Primjeri riječi: samoća, hladnoća, bljedoća, jeftinoća, kratkoća, mirnoća, tvrdoća, skladnoća, skupoća, tankoća, lakoća, bjesnoća, bistroća, potreboća, blagoća, brzoća, cjenoća, finoća, jadnoća, kakvoća, jasnoća, lasnoća, krupnoća, žitkoća, stidnoća, potreboća, treznoća, praznoća, punoća, samoća, slaboća, slanoća, tjesnoća, tupoća, teškoća itd.

Primjeri rečenica: **Bjesnoća** je pasja bolest. Gorski potoci odlikuju se **bistroćom** vode. Gdje nije **skupoća**, ondje je **jeftinoća**. Led poradi veće **tankoće** pliva na vodi.

Vježba 10.

(*Pismo ć, postalo od t ili ć prema t.*)

Primjeri riječi: lišće (list), braća (brat), biće (biti), mućak (mutiti), svijeća (svijetiti), odjeća (odjeti), zadaća (zadati), trenuće (trenuti), pregnuće (pregnuti), cvijeće (cvjetati), telećak (teljetak), piće (piti), obuća (obuti), mladić (mladiti), smeće (smetiti), stoljeće (sto ljeta), plaća (platiti), daća (dati), gošćenje (gostiti), ganuće (ganuti), izušćenje (izustiti), žiće (žiti), žešćenje (žestiti), pečaćenje (pečatiti), plaća (platiti), porinuće (porinuti), pomaknuće (pomaknuti), zlaćenje (zlatiti), povraćenje (povratiti), propeće (popeti), pruće (prut), sakaćenje (sakatiti), štićenje (štititi), lišće (list), shvaćanje (shvatiti), pamćenje (pamtiti), čišćenje (čistiti), kršćanski (hrst), hrišćanin (hrist), čišćenje (čistiti), mriješćenje (mrijestiti), povraćaj (povratiti), poduzeće (poduzeti), svanuće (svanuti) itd.

Primjeri rečenica: Nesložna **braća** propala kuća

Odjećom se odijevamo, **obućom** obuvamo. **Lišće** se zeleni, **cvijeće** cvate. Pomno pišite **zadaću**. **Svijeća** svijetli. Službenici dobivaju **plaću**. Daću treba **plaćati**. Lud se **svijećom** ne traži. Od rečena do učinjena, kao od **lišća** do korijena. Gdje je **braće**, tu je i djela. **Svećenik** je božji službenik. **Svijećnjak** zove se i ćirak. Mišljenje jača **pamćenje**.

Vježba 11.

(*ć, u vlastitim imenicama na -ić, -vić, -šić, -nić.*)

Primjeri riječi: Gundulić, Jurišić, Kraljević Marko, Zećanin Ivo, Bihać, Kačić-Miošić, Despotović itd.

(*Ovdje se mogu dodati imena đaka na -ić, -vić, šić, -nić,*)

Primjeri rečenica: **Gundulić** bijaše pjesnik. **Kačić-Miošić** rodio se u Bristu. Razbolje se **Despotović** Jure. **Jurišić** se borio kod Kiseka. Konja jaše **Kraljeviću** Marko. Ovce pase **Zećanine** Ivo.

Vježba 12.

(*riječi, koje znače umanjeno na ć*) (*diminutiva*).

Primjeri riječi: nožić, kraljić, carić, lončić, zvončić, ključić, junačić, kružić, bratić, kćerca, slavić, Božić, kolčić, humčić, prstić, bukvić, grabić, kumić, sestrić, potočić, noćca, gušće (guska), pačić (patka), roščić, hrastić, orlić, vučić, listić, oblačić, kolčić, crvić, mačić, prstić, glasić, ormarić, češljić, činovničić, čovječić, čobančić, hljepčić, kamenčić, kovčežić, kolutić, kozlić, stričević, paroščić, parić, pisarčić, pjetlić, praščić, praporčić, prutić, prslučić, svijećica, svežnjić, šeširić, vrapčić itd.

Primjeri rečenica: Moja **kućica**, moja slobodica. Zlatan **ključić** i gvozdena vrata otvara. Ne-

cvilite **ptići orlovići**. **Carić** ili **kraljić** je malena ptica. U cvjetnom **lončiću** nalazi se cvijeće. **Zvončić** sitno zvoni. Majka **kćerku** kara, snaši prigovara.

Vježba 13.

(Riječi s — ije.)

Primjeri riječi: svijet, cvijet, vrijeme, riječ, grijеšnik, dijete, cvijeće, brijeg, lijek, mlijeko, prijelaz, srijeda, sijeno, zvijezda, crijeplje, korijen, plijen, slijepac, lijenčina, bijeda, vijek, zvijer, crijeva, pijetao, žlijezda, cijev, strijela, ždrijebe (ždrebeta), svijest, rijeka, mijena, mijeh, cijev, cijena, kolijevka, mrijest, žlijeb, ždrijeb, ždrijebac, zapovijed, pijesak, pijetao, plijesan, povijest, prijesto, prijestolnica, propovijedanje, propovijed, svijest, tijesto, itd.

Primjeri rečenica: Ala je **lijep** ovaj **svijet**. Došlo **vrijeme** valja vojevati! Budalu **riječ** izdaje. Bog daje, da se **griješnik** kaje. Ide **vrijeme**, nosi breme. **Mlijeko** je za djecu vino. Ručica mu **cvijetom** cvala. Nije za kozu **sijeno**. Oj Dunave, oj ti **rijeko** silna, ali si umilna! Ako **slijepac slijepca** vodi, obadva u jamu padnu.

Vježba 14.

(Složene riječi, koje se pišu ujedno.)

Primjeri riječi: kišobran, suncobran, parovoz, parobrod, gromovod, gromobran, dragoljub, suncokret, danguba, vinograd, vodopad, ranoranilac, listonoša, duvankesa, inovjerac, dobrotvor, čudotvorac, domobranac, domorodac, kolodvor, brodolom, krezub, neznabožac, bosonog, vratobolja, glavobolja, plačidrug, perivoj, dugorep, miomiris, kolovoz, listopad, dobročinitelj, zubobolja, okobolja, gušobolja, zrakoplov, gologlav, čelovođa, dušogubac, kolovođa, kozbaša, torbonoša, bogočašće, čedoubica, čedoubistvo, šukumdjed, šukumbaba, dugovječnost, dvocijevka, kolosijek, novorođenče, starosjedilac itd.

Primjeri rečenica: **Kišobran** nas čuva od kiše, **suncobran** od sunca. **Parovoz** i **parobrod** tjera para. **Gromovod** zove se i **gromobran**. **Dragoljub** i **suncokret** goje se u vrtovima. **Danguba** je izguba. Udariše preko **vinograda** Ljutice Bogdana. Slap zove se i **vodopad**. Komu vašar kapu kupuje, **gologlav** ide. Novac je **dušogubac**. Ako u kolo, — **kolovođa**, ako u košnju — **kozbaša**. Nekad **torbonoše**, sad su **kolovođe**.

Vježba 15.

(Složene riječi, koje se pišu odvojeno spojeno vezicom.)

Primjeri riječi: samur — kalpak, bugar — kabanica, zor — delija, čuvar — kuća, docno — legalac, rano — ranilac, javor — gusle, nadžak — baba, sebi — rad, zlu — rad, vuci — batina, izjedi — pogača itd.

Primjeri rečenica: **Samur — kalpak** na glavu natiče i oblači **bugar — kabanicu**. Konja jaši **zor — delija**. **Sebi — rad** je obično **zlu — rad**. S pjesmom jasno **javor — gusle** gude.

Vježba 16.

Pismena, koja se inako pišu. (Mjesto b piši p)

Primjeri riječi: zupci, vrapci, hrpta, kopci, zipka šipka, golupče, gipkoća, gipkost, ljupkost, zopca (zob), potrepština itd.

Primjeri rečenica: U češlja su oštri **zupci**. Pljeva leti, zrnje pada, ne će biti **vrapcem** glada. **Kopci** žive u šumama. **Zipku** zovu i bešikom.

Vježba 17.

(*Mjesto dj piši đ, a mjesto tj piši ć.*)

Primjeri riječi: čađu (čadju), zapovijeđu (zapovijedju), peđu (pedju), smrću (smrtju), milošću (milostju), jakošću (jakostju), ćutljivošću (ćutljivostju), pameću (pemetju) itd.

Primjeri rečenica: Ljudi se ne mjere **peđu**, no **pameću**. **Smrću** se riješavamo bolova. **Jakošću** se krijepi tijelo, a milošću duša.

Vježba 18.

(*Mjesto pju — plju*
« *vju — vlju*
» *mju — mlju*
« *bju — blju*

Primjeri riječi: kaplju, zoblju, ljubavlju, krvlju, ozimlju itd. mjesto kapju, zobju, ljubavju, krvju, ozimju.

Primjeri rečenica: Konji se hrane **zoblju**. **Ljubavlju** ćeš svladati neprijatelja. Polja se zelene **ozimlju**.

Vježba 19.

(*Mjesto ž piši š*)

Primjeri riječi: društvo (družtvo), neznabošci (neznabožci), muškarac (mužkarac), muškara (mužkara, itd.

Primjeri rečenica: **Neznabošci** ne vjerovahu u pravoga Boga. U kakovom si **društvu**, tako pleši.

Vježba 20.

(*Mjesto č piši š*)

Primjeri riječi: činovništvo (činovničtvo), uredništvo (uredničtvo), čovještvo (čovječtvo), divljaštvo (divljačtvo), djevojaštvo (djevojačtvo), junaštvo (junačtvo), krivovjerništvo (krivovjerničtvo), mučeništvo (mučeničtvo), odvjetništvo (odvjetničtvo), svećeništvo (svećeničtvo), tajništvo (tajničtvo), vladištvo (vladičtvo), proroštvo (proročtvo), udovištvo (udovičtvo), itd.

Primjeri rečenica: Hrvati se odlikovahu **junaštvom**. *Činovništvo* radi u uredu. *Svećeništvo* služi Bogu.

Vježba 21.

(*l se izostavlja*).

Primjeri riječi: vô (vol), sô (sol), stô (stol), sokô, (sokol), dô (dol), pô (pol) itd.

Primjeri rečenica; Vô liže sô. Metni vodu na stô. Sokô leti u dô.

Vježba 22.

(*t se izostavlja*).

Primjeri riječi: usna (ustna), napasnik (napastnik), bolesnik (bolestnik), liska (listka), naprska (naprstka), napasnica (napastnica), namjesnik namjestnik), besavjesnost (besavjestnost), nausnica (naustnica), žalosnica (žalostnica), žalosnik (žalostnik), pakosnica (pakostnica), itd.

Primjeri rečenica: Hrvatski ban je **namjesnik** kralja. **Usne** imadu nausnice. **Napasnik** je **pakosnik**. **Žalosnik** pjeva pjesmu **žalosnicu**.

Vježba 23.

(*Mjesto d u osnovi piši t*).

Primjeri riječi: pripovijetka, zapretka, glatkoća, glatkost, a u riječi kosidba piši mjesto *t* u osnovi *d*, a u riječi suci izostavi *d* i piši mjesto sudci — suci.

Vježba 24.

a) (*Mjesto g. piši z.*)

Primjeri riječi: nozi (nogi), brizi (brigi), slozi (slogi), sluzi (slugi), tuzi (tugi), snazi (snagi), bozi (bogi), bubrezi (bubregi), rozi (rogi), biljezi (biljegi) itd.

Primjeri rečenica; Roda stoji kojekad i na jednoj *nozi*. Ustrpljivost je lijek u *tuzi* i *brizi*. U *slozi* je spas.

b) (*Mjesto g, piši ž.*)

Primjeri riječi: Bože (boge), bubreže (bubrege), druže (druge), rože (roge) itd.

Primjeri rečenica: Bože moj! Druže i prijatelju, kako si?

Vježba 25.

a) (*Mjesto h piši s.*)

Primjeri riječi: grijesi (grijehi), vrsi (vrhi), orasi (orahi), svrsi (svrhi), utjesi (utjehi) itd.

b) (*Mjesto k piši š.*)

Primjeri riječi: duše (duhe), siromaše (siromahe), itd.

Primjeri rečenica: za **a)** Na orahu su *orasi*. *Vrsi* su gora visoki. Grijesi se opraštaju.

za **b)** Dođi duše! O ti siromaše!

Vježba 26-

(*Mjesto k piši č*).

a) *Primjeri riječi*: čovječe (čovjeke), težače (težake), puče (puke), momče, (momke), pravedniče (pravednike), službeniče (službenike), bosioče (bosioke), krvoloče (krvoloke), razbojniče (razbojnike), jeziče (jezike), potomče (potomke) itd.

Primjeri rečenica: Oj čovječe **pravedniče**, pravi božji *službeniče*. Ponikao sitni **bosioče. Razbojniče** pravi **krvoloče.**

b) (Mjesto k piši c)

Primjeri riječi: junaci (junaki), vuci (vuki), znaci (znaki), djevojci (djevojki), majci (majki), kolijevci (kolijevki], vojsci [vojski], vršnjaci [vršnjaki], jabuci [jabuki], muci (muki), slici (sliki), vici (viki), rijeci (rijeki), voćnjaci (voćnjaki), jabuci (jabuki), puci (puki), slici (slici), vici (viki), rijeci (rijeki), voćnjaci (voćnjaki), koraci (koraki), težaci (težaki), raci (raki), momci (momki), pravednici (pravedniki), službenici (službeniki), Turci (Turki), oblaci (oblaki), krvoloci (krvoloki), razbojnici (razbojniki), jezici (jeziki), potomci (potomki), opanci (opanki), bisaci (bisaki — dvije torbe), naučnjaci (naučnjaki), štaci (štaki), buntovnici (buntovniki) itd.

Primjeri rećenica: Voda nije dobra ni u **opancima.** Blago mudroj glavi i vrijednoj **ruci.** Svatko neka živi o svojoj **muci. Težaci** rade, **vojnici** vojuju. Pravednici su božji **službenici.**

Vježba 27.

(*ispada slog -in u množini.*)

Primjeri rieči: građani (građanini), dvoranin (dvoranini), pučani (pučanini), gorani (goranini), župljani (župljanini), mještani (mještanini), cigani (ciganini) itd.

Primjeri rečenica: Građani žive u gradu, *pučani* na selu. *Gorani* su krijepki ljudi. *Župljani* žive u župama, a *dvorani* u dvorovima. **Cigani** žive u čergama.

Vježba 28.

a) (Duga množina sa umetkov »*ov*«)

Primjeri riječi: topovi (topi), robovi (robi), da-

rovi (dari), grobovi (grobi), vitezovi (vitezi), plamenovi (plameni), ovnovi (ovni), volovi (voli), vjetrovi (vjetri), somovi (somi), gradovi (gradi), golubovi (golubi), točkovi (točki), laktovi (lakti), bregovi (bregi), šavovi (šavi) itd.

Primjeri rečenica: *Ovnove i volove* hrane seljaci. *Bregovi* se ruše, a *grobovi* se otvaraju. Robovi robuju, a *vitezovi* vojuju. *Topovi* imadu *točkove*.

b) (Duga množina sa umetkom »*ev*«.)

Primjeri riječi: kraljevi (kralji), mačevi (mači), krajevi (kraji), panjevi (panji), carevi (cari), miševi (miši), muževi (muži), češljevi (češlji), sužnjevi (sužnji), bubnjevi (bubnji), ražnjevi (ražnji), daždevi (daždi), hruštevi (hrušti), bičevi (biči), zmajevi (zmaji) itd.

Primjeri rečenica: **Carevi** i **kraljevi** vladaju narodima. U našoj domovini liepi su **krajevi**. **Mačevima** se bore hrabri **muževi**. **Hruštevi** hrane se lišćem.

c) (Duga množina sa umetkom »a«.)

Primjeri riječi: staraca (starca), vrabaca (vrapca), otaca (oca), litara (litra), nokata (nokta), neznabožaca (neznabošca), ovaca (ovca), novaca (novca), i t. d.

Primjeri rečenica: Dogorjelo mi do **nokata**. Nema **ovaca** ni **novaca**. Slušaj savjet **staraca i otaca**.

Vježba 29.

(*Piši* **u**, *a ne* **e**.)

Primjeri rieči: maču (ne mače), kralju (ne kralje), kraju (ne kraje), kopaču (ne kopače), oraču (ne orače), pjevaču (ne pjevače), ježu (ne ježe), učitelju (ne učitelje), usrećitelju (ne usrećitelje), itd.

Primjeri rečenica: Učitelju, moj usrećitelju. Oj, *oraču i kopaču*, prionite uz poso bolje!

Vježba 30.

(*Piši* **em**, *a ne* **om**.)

Primjeri riječi: mačem (ne mačom), kraljem (ne kraljom), krajem (ne krajom), mužem (ne mužom), oračem (ne oračom), ježem (ne ježom), pjevačem (ne pjevačom), učiteljem (ne učiteljom) itd.

Primjeri rečenica: Za *oračem* poskakuje ševa. *Mačem* u ruci borahu se junaci. Ne može sastavit kraj *s krajem*.

Kako se pišu pridjevi.

Vježba 31.

(*Pismo đ, ђ*)

Primjeri riječi: tuđi-a-e, slađi-a-e, smeđi-a-e, mlađi-a-e, slađahan-a-o, glađi-a-e, blijeđahan-a-o, đački-a-o, đavolski-a-o itd.

Primjeri rečenica: Na *tuđe* se ne lakomi. Poštuj brata starijega i tebe će *mlađi* tvoji. Što je od Boga, *slađe* je od meda. Čuvaj se *rđava* druga. *Tuđa* ruka ne teče. Što je *tvrđe* od gvožđa, pa opet voda izije. **Tuđe** poštuj, a svojim se diči. Led je **glađi** od stakla. Lisica je **smeđa** ili **riđa**.

Vježba 32.

(Pismo lj, љ.)

Primjeri riječi: skuplji-a-e, grublji-a-e, divlji-a-e, dalji-a-e, bjelji-a-e, tuplji-a-e, marljiviji-a-e, ljut-a-o, kljakav-a-o, šuplji-a-e, bolji-a-e, željezan-a-o, smrdljiv-a-o, življi-a-e, ljutit-a-o, poljski-a-o, osvjetljiv-a-o, brbljav a-o,

stidljiv-a-o, plašljiv-a-o, bodljiv-a-o, sramežljiv-a-o, umilat-a-o, domišljat-a-o, konopljan-a-o, traljav-a-o, zemljan-a-o, kljunat-a-o, brežuljast-a-o, škakljiv-a-o, dremljiv-a-o, dosjetljiv-a-o, crvljiv-a-o, grabežljiv-a-o, pljesniv-a-o, šaljiv-a-o, plačljiv-a-o, svadljiv-a-o, jedljiv-a-o, poučljiv-a-o, popustljiv-a-o, zabavljiv-a-o itd.

Primjeri rečenica: **Bolje** je i ranjenu, nego ubijenu biti. **Bolji** je siroma sred svoga duplja, nego tuđa gospoštija **šuplja**. **Ljeti** se nosi odijelo **bjelje**. **Bodljivomu** korovu nije Bog dao rogove. Tko zna **bolje**, široko mu **polje**. Koga Bog **ljuto** pokara, uzme mu pamet. Jaoh si ga nogama poradi **zaboravljive** glave. —

Vježba 33.

(Pismo nj, њ.)

Primjeri riječi: manji-a-e, višnji-a-e, crnji-a-e, tanji-a-e, stražnji-a-e, gnjili-a-o: pomnjiv-a-o, ranjav-a-o, prnjav-a-o, krajnji-a-e, djetinji-a-e, gnjevljiv-a-o, gnjevan-a-o itd.

Primjeri rečenica: Zimi se nosi odijelo **crnje**. Dok je medjedu **gnjilih** krušaka ne boji se gladi. Tko **manje** ište, više mu se daje.

Vježba 34.

(Pismo ć, ђ)

Primjeri riječi: ljući-a-e, kraći-a-e, češći-a-e, gušći-a-e, srećniji-a-e, veći-a-e, vrući-a-e, mogućan-a-o, moćan-a-o, ćorav-a-o, svemoćan-a-o, imućan-a-o, kućni-a-o, plećat-a-o, vošćan-a-o, ćelav-a-o, domaćin-a-o, žućkast-a-o, zlaćen-a-o, svemoćni-a-o, čišći-a-e itd.

Primjeri rečenica: **Srećniji** nego pametniji. **Veća** glava, više glavobolje. I ćorava koka katkad zrno nađe. Tad on negda **ljući** guje ljute, mal ne

zeca plašljiviji kleca. Bolje je biti pametan, nego **imućan. Kućni** prag je najveća planina. Nemar **veći** i kvar **veći**. **Ćelavoj** glavi ne treba češlja. **Čišći** račun bolja ljubav.

Vježba 35.

(Pridjevi na »eći«.)

Primjeri riječi: janjeći, svinjeći, krmeći, srneći, pileći, pseći, praseći itd.

Primjeri rečenica: **Janjeća** koža je mekana. **Svinjeće** meso je tečno. **Teleće** noge su slabe.

Vježba 36.

(Pridjevi sa »ije«.)

Primjeri riječi: bijel-a-o, lijep-a-o, tijesan-a-o, vrijedan-a-o, slijep-a-o, cijel-a-o, svijetli-a-o, smiješan-a-o, trijezan-a-o, blijed-a-o itd.

Primjeri rečenica: U ratara crne ruke, al **bijela** pogača. **Lijepa** je kalina gledati, al gorka je zobati. Ala je **lijep** ovaj **bijeli** svijet. Šta **trijezan** misli, pijan govori.

Pismena, koja se inako pišu.

Vježba 37.

(Mjesto z, piši s.)

Primjeri riječi: niski-a-o (nizki-a-o), mrski-a-o (mrzki-a-o), engleski-a-o (englezki-a-o), drski-a-o (drzak) itd.

Primjeri rečenica Ko visoko leti, **nisko** pada. Ljudi su zlobni **mrski i drski**. Govori **engleski**.

Vježba 38.

(*Mjesto* **ž** *piši* **š**).

Primjeri riječ: teški-a-o (težki-a-o), muški-a-o (mužki-a-o), društven-a-o (družtven-a-o) itd.

Primjeri rečenica: **Teško** je duvati i srkati. **Društveni** ljudi obično su dobri. U škole polaze **muški** i ženski.

Vježba 39.

(Mjesto **b** piši **p**).

Primjeri riječi: opći-a-o (obći-a-o), ljupki-a-o (ljubki-a-o),bapski-a-o(babski-a-o), srpski-a-o(srbski-a-o), općenit-a-o (obćenit-a-o) itd.

Primjeri rečenica: Proljetni zraci griju **ljupko**. Mani se **bapskih** gatki.

Vježba 40.

(Mjesto **d** piši **t**).

Primjeri riječi: slatki-a-o (sladki-a-o), potpun-a-o (podpun-a-o), rijetki-a-o (rijedki-a-o) itd.

Primjeri rečenica; **Rijetki** su ljudi srećni. Dok je čovjek zdrav i voda mu je **slatka**.

Vježba 41.

(**t**, se izostavlja.)

Primjeri riječi: izvrsni-a-o, (izvrstni-a-o), časni-a-o, (častni-a-o), dražesni-a-o, (dražestni-a-o), bolesni-a-o, (bolestni-a-o), svakovrsni-a-o, (svakovrstni-a-o), oslasniji-a-o, (oslastniji-a-o), mjesni-a-o (mjestni-a-o), objesni-a-o (objestni-a-o), masni-a-o (mastni-a-o), bolesnički-a-o (bolestnički-a-o), lisnat-a-o (listnat-a-o), počasni-a-o (počastni-a-o), pomjesni-a-o (pomjestni-a-o), punovlasni-a-o (punovlastni-a-o), radosni-a-o (radostni-a-o), samovlasni-a-o (samovlastni-a-o),

samosvjesni-a-o, (samosvjestni-a-o), savjesni-a-o (savjestni-a-o), samosvjesniji-a-e (samosvjestniji-a-e), svijesni-a-o (svijestni-a-o), vrsni-a-o (vrstni-a-o) itd.

Primjeri rečenica: **Dražesna** je dolina Požeška. Ljudi **savjesni** su **samovijesni**. **Bolesnički** stanovi treba da su zračni. **Masna** koka, **masna** čorba. **Vrsni** su muževi **časni**.

Vježba 42.

(**d** se izostavlja.)

Primjeri riječi: nužni-a-o, (nuždni-a-o), najnužniji-a-e, (najnuždniji-a-e) itd.

Primjeri rečenica: Kupuj samo ono, što je **najnužnije**. **Nužno** je svašta znati, ali nije svašta govoriti.

Vježba 43.

(Mjesto **c** piši **ds** ili **ts**)

Primjeri riječi: gradski (gracki), brdski (brcki), bratski [bracki), gospodski (gospodcki), hrvatski (hrvacki), bogatstvo (bogactvo), ljudski (ljucki) itd.

Primjeri rečenica: **Hrvatski** narod živi u **Hrvatskoj**. Bez zdravlja nema **bogatstva**. Oj krvavo **ljudsko** razbojište, **ljudske** su te kosti zatrpale, **ljudskom** si se krvlju opjenilo. **Gradski** ljudi žive obično **gradski**. Ljudi treba da žive **ljudski** t. j. da se ljube **bratski**.

Vježba 44.

Složeni pridjevi.

(sa »naj«)

a) Primjeri riječi: najmiliji-a-e, najsretniji-a-e, najdraži-a-e, najljući-a-e, najmlađi-a-e, najljepši-a-e,

najbogatiji-a-e, najzdraviji-a-e, najpametniji-a-e, najmanji-a-e, najnoviji-a-e, najprostraniji-a-e, najsvetiji-a-e, najplemenitiji-a-e, najjači-a-e, najkraći-a-e, najhitriji-a-e najgušći-a-e, najskuplji-a-e, najljekovitiji-a-e, najzdraviji-a-e, najoštriji-a-e, najteži-a-e itd.

Primjeri rečenica: **Najbrži** je stvor ptica, najjači lav, najkroća ovca. I **najpametniji** ljudi blude i **najpravedniji** griješe. Zdravlje je **najveće** bogatstvo. Gori je zao jezik, nego **najoštriji** mač. Svakomu je svoje breme **najteže**.

b) (sa »pre«)

Primjeri riječi: preobilan-a-o, prevelik-a-o premalen-a-o, prenizak-a-o, previsok-a-o, predalek-a-o, predobar-a-o, premili-a-o, pretopao-la-lo, presrećan-a-o prekrasan-a-o, prestuden-a-o itd

Primjeri rečenica: **Prekrasan** je svanuo dan! Bog je **predobar. Premili** roditelji moji! **Ćutim** se presrećan radi **preobilnih** darova majke svoje. Led je studen i **prestuden**, al ga topi sunce božje.

c) (Složeni pridjevi od dvije riječi.)

Primjeri riječi: bogoljuban-a-o, bjelolik-a-o, zlatokos-a-o, tankovit-a-o, zlatokril-a-o, miomirisan-a-o, starolik-a-o, trudoljubiv-a-o, srebropjen-a-o, svojevoljan-a-o, bezvodan-a-o, sjeveroiztočan-a-o, sjeverozapadni-a-o, jugoistočni-a-o, jugozapadni-a-o, gorostasan-a-o, jednoglasan-a-o, neprehodan-a-o, milovidan-a-o, milozvučan-a-o, sjedobradi-a-o, šesterougljast-a-o, praznoruk-a-o, zlovoljan-a-o, dugoljetan-a-o, dugovječan-a-o, dugovjek-a-o, kratkovječan-a-o, zvjezdolik-a-o, zvjezdovit-a-o, starovječan-a-o, sredovječan-a-o, itd.

Primjeri rečeniea: **U prastaroj** kamenari, sjedi starac **sjedobradi**. Dva su bora uzporedo rasla, među njima **tankovita** jela. **Milovidno** je **zvjezdovito**

nebo. U **miomirisnom** gaju pjevaju ptičice. I doleti **zlatokrila** vila. **Svojevoljan** čovjek obično je **zlovoljan**. Dolom teče **srebropjena** rijeka.

Kako se pišu zamjenice.

Vježba 45.

(Lične zamjenice u skraćenom liku.)

Primjeri riječi: ja, ti, on, mi, vi, oni, ona, one.

mi, nas, nam, vi, vas, vam, ga, joj, ju, je, im, ih, se, mu.

Primjeri rečenica: Ja dadoh, a ne **on**. Vi plakaste, a **oni** govorahu. **Oni** odoše, a **mi** prispjesmo. Ako slaže, laž **mu** na poštenje. S udesom **se** i s istinom cjenkati ne da. Čuvaj **ti** mene od svoga, a od tuđega ću **se** sam.

Vježba 46.

(Ine jednosložne zamjenice.)

Prmjeri riječi: taj, ta to, tim, tom, moj-a-e tko, sav, sva, sve, što, naš-a-e, vaš-a-e itd.

Primjeri rečenica: Čim se koza dičila, **tim** se ponosila. U **tom** se smrkne. Ja bih **to** bio učinio. Što **tko** misli, o **tom** i sniva. Tko govori, **što** hoće, mora slušati, **što** ne će. **Naše** kolo, **naš** gajdaš, **mi** igramo, kako znamo.

Vježba 47.

(Zamjenice do zamjenice.)

Primjeri riječi: tko se, što tko. što si, što

te, sve vas, svih vas, te tko, što se, svoj svoga, tko ga, svoj svomu, mi se, ti se itd.

Primjeri rečenica: **Tko se** u mekinje miješa, izjest će ga svinje. Hvala ti, **što si** me od svega izbavio. **Što te** pitam, pravo da mi kažeš. Nadam se u **sve vas**, da je moja radost **svih vas**. Kuda **te tko** ne zove, **što se** odazivaš. Jao **svagdje svomu** bez svojega. Daj me majko na daleko, neka **ti se** rodom hvalim. Duša **mi se** razigrala, sreća mi je propjevala.

Vježba 48.

(Neodređene i složene zamjenice)

Primjeri riječi: svašta, koješta, gdjekoj-a-e, pogdješta, vaskolik-a-o, svekoliki-a-o, svatko, nitko, štogod, kojetko, gdješta, svakakav-a-o, svakojak-a-o, kojekakav-a-o, kakovgod, gdjetko, netko, kojetko, štokakov-a-o, kakavgod, koješta, štogod, čijegod itd.

Primjeri rečenica: Dobro je **svašta** vidjeti, ali nije **svašta** tvoriti. Pazi, da ne govoriš **koješta. Gdjekoji** ljudi misle, da su oni sami na svijetu. Đak treba da pogdješta pomaže u domaćem poslu. Nemaj posla **s kojekakvim** ljudima. **Vaskolik** svijet i **svikoliki** stvorovi djelo su Božje. Nije **svačiji** posao ispod sela pjevati. **Svatko** po sebi sudi i o drugom. **Nitko** ne može cijelom svijetu kolača namijesiti. Nije **svašta** za **svakoga**.

Kako se pišu brojevi.

Vježba 49.

(Glavni brojevi.)

Primjeri riječi: sedamnaest, devetnaes

šezdeset, četiri stotine, pet stotina, tisuću, pet tisuća, tisuću tisuća.

Primjeri rečenica: Došlo je **tisuću** momaka. **Četiri stotine** godina zovemo i četiri stoljeća. Deset i sedam je **sedamnaest**.

Vježba 50.

(Redni brojevi.)

Primjeri riječi: treći, jedanaesti, petnaesti, tisući.

Primjeri rečenica: Dva trećega ne čekaju. Slavonija je u dvije trećine ravna, a u jednoj trećini bregovita. Proljeće počinje **21. ožujka**, ljeto **21. lipnja**, jesen **23. rujna**, a zima **22. prosinca**. Svaka je 4. godina prestupna. U Zagrebu dne 1. siječnja **1903**. Godine **1.880**. bijaše u Zagrebu veliki potres. Sulejman porazi **29**. kolovoza **1526**. godine ugarsku vojsku kod Mohača.

Vježba 51.

(Ine vrsti brojevi.)

Primjeri riječi: a) jedamput, dvaput, triput, četiriput, peti-put, pedeseti-put, stoti-put, tisući-put.

Primjeri riječi: b) po jedan, po dva, po tri itd.

Primjeri riječi: c) jednostruk, dvostruki, tro struk, jednogub, dvogub, trogub itd.

Primjeri rečenica: za a) b) i c). **Jedamput** jedan je jedan. U vodenici se dvaput govori. **Triput** se opasao pasom, a **četvrti** put pojasom. **Dvaput** mjeri, trećom kroj. Bolje je jedan sat plakati, nego **stoput** uzdahnuti. Bolje je **dvaput** pitati, nego **jedamput** lutati.

V. Kako se pišu glagoli.

a.) Nesamostalni glagoli.

Vježba 51.

Pomoćni glagol »biti«.

a). Primjeri riječi: (Sadašnje vrijeme ili present): jesam, jesi, jest, jesmo, jeste, jesu; — sam, si, je, smo, ste, su; — **b**). nijesam, nijesi, nije, nijesmo, nijeste, nijesu. —

Primjeri rečenica: za a.) Što **je** pravo i Bogu **je** drago. Što **je** ruha, na meni **je**, što **je** kruha u meni **je**. Koga su vuci klali, guštera se boji. Bolje **je** osla goniti, nego breme sam nositi. San **je** laža, Bog **je** istina. Što **je** dobro i samo se hvali. Gdje **je** sloga, tu **je** i korist mnoga.

Za **b)**. Kome **nije** lijeka, **nije** mu ni vijeka. Naše kese **nijesu** sestre. **Nijesam** više imao drugo osim Boga jedinoga. Gdje **nije** skoka, **nije** ni smoka. Gdje **nije** mačke, miši kolo vode. Gdje **nije** istinske ljubavi, **nije** ni prave vjernosti.

c). Primjeri riječi: (Prošlo vrijeme ili perfect.) bio sam, bio si, bio je, bili smo, bili ste, bili su; - bila sam, bila si, bila je, bile smo, bile ste, bile su; — bilo sam, bilo si, bilo je, bila smo, bila ste, bila su; — sam bio, si bio, je bio, smo bili, ste bili, su bili; — sam bila, si bila, je bila, smo bile, ste bile, su bile, sam bilo, si bilo, je bilo, smo bila, ste bila, su bila.

2. (Pređašnje trajno vrijeme ili imperfectt): bijah, bijaše, bijaše, bijasmo, bijaste, bijahu; — bjeh, bješe, bješe, bjesmo, bjeste, bjehu.

3.) (Pređašnje svršeno vrijeme ili aorist): bih bi, bi, bismo, biste, biše; — bijah bio, bijaše bio, bijaše bio, bijasmo bili, bijaste bili, bijahu bili; — bijah bila, bijaše bila, bijaše bila, bijasmo bile, bijaste bile, bijahu bile; — bijah bilo, bijaše bilo, bijaše bilo, bijasmo bila, bijaste bila, bijahu bila; —

bjeh bio, bješe bio, bješe bio, bjesmo bili, bjeste bili, bjehu bili; — bjeh bila, bješe bila, bješe bila, bjesmo bile, bjeste bile, bjehu bile; — bjeh bilo, bješe bilo, bješe bilo, bjesmo bila, bjeste bila, bjehu bila; bio sam bio, bio si bio, bio je bio, bili smo bili, bili ste bili, bili su bili; — bila sam bila, bila si bila, bila je bila, bile smo bile, bile ste bile, bile su bile; — bilo sam bilo, bilo si bilo, bilo je bilo, bila smo bila, bila ste bila, bila su bila.

Primjeri rečenica: U početku **bijaše** zemlja pusta i prazna. Unuci **bijahu** bili jučer kod djeda. Da **je** kuma dobra **bila** bila bi nas pohodila. Da **je** **bilo** pameti bilo bi i sreće.

d) (Buduće vrijeme ili futur): ću biti, ćeš biti će biti, ćemo biti, ćete biti, će biti; — bit ću, bit ćeš, bit će, bit ćemo, bit ćete, bit će; —

e). (Buduće svršeno vrijeme ili futur eksaktni): budem bio, budeš bio, bude bio, budemo bili, budete bili, budu bili; — budem bila, budeš bila, bude bila, budemo bile, budete bile, budu bile; — budem bilo, budeš bilo, bude bilo, budemo bila, budete bila, budu bila.

Primjeri rečenica: **Bit** će sreće do vrh vreće. Dok je glava **bit će** i kapa. Gost **će bitl**, pa i otići, al će domaćin ostati. Dok bude komada, **bit** će i pasa. Ako **bude bilo** pazara, **bit** će i dinara.

f). (Pogodbeni način ili condicional. Sadašnji).
1). bio bih, bio bi, bio bi, bili bismo, bili biste, bili bi; — bila bih, bila bi, bila bi, bile bismo, bile biste, bile bi; — bilo bih, bilo bi, bilo bi, bila bismo, bila biste, bila bi; —
bih bio, bi bio, bi bio, bismo bili, biste bili, bi bili;
bih bila, bi bila, bi bila, bismo bile, biste bile, bi bile; —
bih bilo, bi bilo, bi bilo, bismo bila, biste bila, bi bila; —

2). prošli: bio bih bio, bio bi bio, bio bi bio, bili bismo bili, bili biste bili, bili bi bili; —
bila bih bila, bila bi bila, bila bi bila, bile bismo bile, bile biste bile, bile bi bile; —
bilo bih bilo, bilo bi bilo, bilo bi bilo, bila bismo bila, bila biste bila, bila bi bila; —

Primjeri rečenca: Da ima pameti **bilo bi** i brige. Da je na pasju, nigdje konja ne **bi bilo**. Bog bi dao te **bi** dobro **bilo**. Da je Božo dobar bio, na Božić **bi** doma **bio**.

Vježba 52.

(Pomoćni glagol »hotjeti ili htjeti«).

Primjeri riječi: Sadašnje vrijeme ili prezent.
a) hoću, hoćeš, hoće, hoćemo, hoćete, hoće, —
b) ću, ćeš, će, ćemo, ćete, će —
c) ne ću, ne ćeš, ne će, ne ćemo, ne ćete, ne će.

Primjeri rečenica: Tko govori što **hoće**, mora slušati što ne će. Svatko **hoće** da je u svom gospodar. U svoje voće kad tko **hoće**.

B). Samostalni glagoli.

Vježba 53.

(Glagoli koji se pišu u neodređenom obliku sa »ć«).

Primjeri rieči: reći, teći, tući, maći, dići, sjeći, strići, leći, moći, pući, ući, ćuliti, voćariti, noćiti, noćevati, bućkati, obećati, nećkati, božićevati, ćuškati, ćušnuti, ćušiti, mućkati, stići, sići, sjeći, sleći, šećeriti, ćutiti itd.

Primjeri rečenica: Ne valja **noćiti** na rosnoj travi. Zdravo je kose na kratko **strići**. Ne valja se **tući** ni za kose **vući**. Treba rano leći i rano se **dići**. Svezaše ga, da se ne će moći **maći**.

Vježba 54.

(Glagoli koji se u neodređenom obliku pišu na »ć«, a u sadašnjem vremenu sa »č«).

Primjeri riječi: **Neodređeni oblik**: reći, sjeći peći, vući, teći, tući itd.

Sadašnje vrijeme.

rečem,	rečeš,	reče,	rečemo,	rečete,	reku.
siječem,	»	»	»	»	sjeku.
pečem,	»	»	»	»	peku.
vučem,	»	»	»	»	vuku.
tučem,	»	»	»	»	tuku.
tečem,	»	»	»	»	teku.

Primjeri rečenica; Voda **teče** i teći će. Pa on **kleče** na desno koljeno. **Steče** mnogo blaga i bogatstva. Pa ga **tuče** i za kike **vuče**. Kakvo ljeto **teče**, takva se pogača **peče**.

Vježba 55.

(ć postalo od t ili ć prema t).

Primjeri riječi; vraćati (vratjati), sjećati (sjetjati), plaćati (platjati), drhćem (drhtati), sukćem (suktati), krekećem (kreketati), lijećem (lijetati), cvrkućem (cvrkutati), svićem (svitati) itd.

Primjeri rečenica: Bog ne plaća svake subote. Zora sviće, bit će dana. Sukće s gore Liser-voda. Dok prosi, medna usna nosi; kad se vraća pleća obraća.

Vježba 56.

(Glagoli, koji se pišu sa *đ*).

Primjeri riječi: *đ*avoliti, *đ*ubriti, *đ*ačiti, ga*đ*ati, *đ*avolisati itd.

Primjeri rečenica: Polje treba *đ*ubriti. Nemoj *đ*avoliti niti đavolisati. Tko vuka ga*đ*a, bistro valja da gleda.

Vježba 57.

A (Glagoli, koji se pišu sa »lj«).

Primjeri riječi: zobljem, koljem, drljati, kljuvati, češljati, pljuštiti, kašljati, prljati, voljeti, ljuljati, brbljati, škakljati, divljačiti, pljuskati, pljusnuti itd.

Primjeri rečenica: Zopcu zoblje konj u štali. Učenici ne smiju brbljati, niti jedan drugoga pljuskati. Klupe se ne smiju prljati. Učenik se mora češljati.

Vježba 58.

(Glagoli, koji se pišu san „nj, ње").

Primjeri riječi: spominjati, žnjeti, svanjivati, sanjati, mijenjati, gnjesti, kašnjeti itd.

Primjeri rečenica: Što tko misli ono i sanja. Tko sije u vodu ne bude žnjeo. Sve se mijenja, ali Bog nikada. Kad nam zorom dan svanjiva, daj nam Bože krepke volje.

Vježba 59.

(Glagoli, koji se pišu sa »ije«).

Primjeri riječi: sijevati, riješiti, mijesiti, miješati, dijeliti, cijepati, blijeskati, bliještati, drijemati, liječiti, lijegati, krijepiti, nijekati, zijevnuti, slijediti, plijeviti, svijetiti, trijebiti itd.

Pimjeri rečenica: Bolest valja liječiti. Kruh se mijesi. Svatko toliko vrijedi koliko zna. Žito se plijevi, a grah trijebi.

Vježba 60.

(h se ispušta).

Primjeri riječi: rkati (hrkati), rčati (hrčati), r*đ*ati (hr*đ*ati), r*đ*aviti (hr*đ*aviti), rzati (hrzati) itd.

Primjeri rečenica: Rčak rči u polju. Čovjeku koji rče, velimo rkalo. R*đ*a na r*đ*u i r*đ*avi gvož*đ*e.

Vježba 61.

(Mjesto z piši s).

Primjeri riječi: griskati (mjesto grizkati).
mjesto b piši p u slijedećim glagolima:
dupsti (dubem), grepsti (grebem), zepsti (zebem).

Primjeri rečenica: Ne valja griskati usnice. Tko nije zimi dobro obučen, taj će zepsti. Nos ne valja drpkati ili dupsti.

Vježba 62.

Prošlo vrijeme ili perfekt.

Primjeri riječi: ja sam pjevao, ti si pjevao,

on je pjevao, mi smo pjevali, vi ste pjevali, oni su pjevali; — ja sam pjevala, ti si pjevala, ona je pjevala, mi smo pjevale, vi ste pjevale, one su pjevale; — ja sam pjevalo, ti si pjevalo, ono je pjevalo, mi smo pjevala, vi ste pjevala, ona su pjevala; — sam pjevao, si pjevao, je pjevao, smo pjevali, ste pjevali, su pjevali; — sam pjevala, si pjevala, je pjevala, smo pjevale, ste pjevale, su pjevale; — sam pjevalo, si pjevalo, je pjevalo, smo pjevala, ste pjevala, su pjevala; — pjevao sam, pjevao si, pjevao je, pjevali smo, pjevali ste, pjevali su; — pjevala sam, pjevala si, pjevala je, pjevale smo, pjevale ste, pjevale su; — pjevalo sam, pjevalo si, pjevalo je, pjevala smo, pjevala ste, pjevala su. —

Primjeri rečenica: Sam si **šio**, sam si paraj. Sam ga **je prevario**. Bog **je stvorio** svijet. Kako **je došlo**, tako **je prošlo**. Koga **su** zmije **klale**, guštera se boji. —

Vježba 63.

(Prošlo svršeno vrijeme ili pluskvamperfekt).

Primjeri riječi: bijah pjevao, bijaše pjevao, bijaše pjevao, bijasmo pjevali, bijaste pjevali, bijahu pjevali; — bijah pjevala, bijaše pjevala, bijaše pjevala, bijasmo pjevale, bijaste pjevale, bijahu pjevale; — bijah pjevalo, bijaše pjevalo, bijaše pjevalo, bijasmo pjevala, bijaste pjevala, bijahu pjevala; — bjeh pjevao, bješe pjevao, bješe pjevao, bjesmo pjevali, bjeste pjevali, bjehu pjevali; — bjeh pjevala, bješe pjevala, bješe pjevala, bjesmo pjevale, bieste pjevale, bjehu pjevale; — bjeh pjevalo, bješe pjevalo, bješe pjevalo, bjesmo pjevala, bjeste pjevala, bjehu pjevala; — bio sam pjevao, bio si pjevao, bio je pjevao, bili smo pjevali, bili ste pjevali, bili su pjevali; —

bila sam pjevala, bila si pjevala, bila je pjevala, bile smo pjevale, bile ste pjevale, bile su pjevale; — bilo sam pjevalo, bilo si pjevalo, bilo je pjevalo, bila smo pjevala, bila ste pjevala, bila su pjevala.

Primjeri rečenica: **Bijasmo pjevali** razne domoljubne pjesme. Mi **bismo bili** već odavna **došli**, da se nijesmo kod kuće suzdržali. Djeca **bijahu** poslušna svojim roditeljima.

Vježba 64.

(Budući vrijeme ili futur).

Primjeri riječi: ja ću pjevati, ti ćeš pjevati, on će pjevati, mi ćemo pjevati vi ćete pjevati, oni će pjevati; — ću pjevati, ćeš pjevati, će pjevati, ćemo pjevati, ćete pjevati, će pjevati; — pjevat ću, pjevat ćeš, pjevat će, pjevat ćemo, pjevat ćete, pjevat će.

Primjeri rečenica: **Doći će** sunce i pred naša vrata. **Proći će** kao i mutna voda. **Doći će** i njemu crni petak. Tko **će znati** što dan nosi, štol' u tamnom noćca skutu? Kako posiješ onako ćeš i **žeti**. Sve **ću** tebi **pokloniti** dare. Vi spavajte, a ja **ću** stražu **čuvati**.

Vježba 65.

(Buduće svršeno vrijeme ili futur eksaktni).

Primjeri riječi: budem pjevao, budeš pjevao, bude pjevao, budemo pjevali, budete pjevali, budu pjevali; — budem pjevala, budeš pjevala, bude pjevala, budemo pjevale, budete pjevale, budu pjevale; — budem pjevalo, budeš pjevalo, bude pjevalo, budemo pjevala, budete pjevala, budu pjevala.

Primjeri rečenica; Ako meni sudnji danak dodje te ti **budem** pobro **poginuo**, radi mene osvetiti lijepo.

Vježba 66.

(Pogodbeni način ili condicional sadašnji).

Primjeri riječi: ja bih pjevao, ti bi pjevao, on bi pjevao, mi bismo pjevali, vi biste pjevali, oni bi pjevali; —
ja bih pjevala, ti bi pjevala, ona bi pjevala, mi bismo pjevale, vi biste pjevale, one bi pjevale; —
ja bih pjevalo, ti bi pjevalo, ono bi pjevalo, mi bismo pjevala, vi biste pjevala, ona bi pjevala; —
bih pjevao, bi pjevao, bi pjevao, bismo pjevali, biste pjevali, bi pjevali; —
bih pjevala, bi pjevala, bi pjevala, bismo pjevale, biste pjevale, bi pjevale; —
bih pjevalo, bi pjevalo, bi pjevalo, bismo pjevala, biste pjevala, bi pjevala; —

pjevao bih, pjevao bi, pjevao bi, pjevali bismo, pjevali biste, pjevali bi; —
pjevala bih, pjevala bi, pjevala bi, pjevale bismo, pjevale biste, pjevale bi; —
pjevalo bih, pjevalo bi, pjevalo bi, pjevala bismo, pjevala biste, pjevali bi.

Primjeri rečenica: Ne **bi** ga **nadlajalo** ni devetero pasa. **Pjevao bih**, al ne mogu. Kad **bi** trgovac uvjiek **dobivao** ne **bi** se **zvao** trgovac, nego dobivalac. Da je vina i strina **bi pila**.

Vježba 67.

(Pogodbeni način prošli).

Primjeri riječi: ja bih bio pjevao, ti bi bio pjevao, on bi bio pjevao, mi bismo bili pjevali. vi biste bili pjevali, oni bi bili pjevali; —

ja bih bila pjevala, ti bi bila pjevala, ona bi bila pjevala, mi bismo bile pjevale, vi biste bile pjevale, one bi bile pjevale; —

ja bih bilo pjevalo, ti bi bilo pjevalo, ono bi bilo pjevalo, mi bismo bila pjevala, vi biste bila pjevala, ona bi bila pjevala; —

bih bio pjevao, bi bio pjevao, bi bio pjevao, bismo bili pjevali, biste bili pjevali, biše bili pjevali;

bih bila pjevala, bi bila pjevala, bi bila pjevala, bismô bile pjevale, biste bile pjevale, biše bile pjevale; —

bih bilo pjevalo, bi bilo pjevalo, bi bilo pjevalo, bismo bila pjevala, biste bila pjevala, biše bila pjevala.

Primjeri rečenica: **Bih bio jeo**, da sam imao. **Bile bismo radile**, da se nijesmo svadile. Da sam znao, ne **bih bio lagao**. Djeca **bi bila pjevala**, da se nijesu oca bojala.

Vježba 68.

(Glagolski prilog trajni).

Primjeri riječi: neznajući, čekajući, svemogući, vrteći, budući, pletući, gledajući, pišući, živući, jedući, imajući, brijući itd.

Rrimjeri rečenica: **Neznajući** nikakva zanata, morade pasti tuđa goveda. Tko će znati tu **živući**, kad i gdje će grob mu pući. **Skidajući** šešir, pozdravljaj odlične ljude. **Jedući** pazi, da ne zaprljaš usna ili prste. Nikada ne **pij imajući** puna usta. Teško Marku u zlu dobra **čekajući.**

Vježba 69.

(Glagolski pridjev trpni na ć i đ.)

a) Primjeri riječi: na »ć« vraćen-a-o, plaćen-a-o itd.

b) na »*đ*«: ro*đ*en-a-o, su*đ*en-a-o, viđen-a-o itd.

a) Primjeri rečenica: Dug mora biti **plaćen**. Zajam valja da je **vraćen**.

za b) Grad gradila tri brata **rođena** Što je komu **su*đ*eno**, mora biti ispunjeno.

Vježba 70.

(Povratni glagoli, koji imadu uza se povratnu zamjenicu »se«.)

Primjeri riječi: nadati se, diviti se, moliti se, smijati se, klanjati se, groziti se, veseliti se, rugati se, bojati se, plašiti se, prepasti se, stidjeti se, sramiti se, mašiti se, hraniti se, čuvati se, držati se, krstiti se, zvati se, otresti se, uzdati se, starati se, pitati se, odbiti se, svaditi se, događati se, lijeniti se, mrijestiti se itd.

Primjeri rečenica: Za junačtvo **pitaju se** zdravlje. **Uzdaj se** u se i u svoje kljuse, a ne u me, mili moj kume. **Moli se** i radi. Ne **veseli se** tuđemu zlu. **Boj se** Boga **i čuvaj se** zakona. **Odbio se** kao šteta niz vodu. **Drž se** starog vina. **Rugala se** ruga, pa joj bila druga.

Vježba 71.

(Glagoli uz zamjenice.)

Primjeri riječi: uče me, uče te, uče ga, uče nas, uče vas, uče ih, opominju me, opominju ga, opominju nas, opominju vas, opominju ih, govore mi, govore nam, pišu nam, počituju me, počituju te, počituju ga, počituju nas, počituju vas, počituju ih, pitaju me, pitaju te, pitaju ga, pitaju nas, pitaju vas, pitaju ih itd.

Primjeri rečenica: **Govòre mi,** a ja ih ne razumijem. **Počituju ga,** jer je počitanja vrijedan.

Opominjem te, da pripaziš na sebe. **Uče ih,** ali ne nauče. **Pitaju nas**, a mi im odgovaramo.

VI. Kako se pišu prijedlozi i riječi s njima spojene.

Vježba 72.

(Prijedlozi od imenica odijeljeno pisani.)

a) Primjeri riječi: **Jednosložni:** u, uz, od, za, do, na, s, po, vrh, duž, iz, kod, kraj, put, sred, k, niz, uz, o, ob, nad, pod, pri, pred, bez, sa, van itd.

b) **dvosložni i višesložni:** među, više, mjesto, niže, oko, osim, pred, poslije, preko, prije, blizu, radi, suprot, mimo, posred, prema, unaokolo, ispred, izme*đ* itd.

Primjeri rečenica: Svaki neka mete najprije **ispred** svoje kuće. Bolje je **s** mudrim plakati, nego **s** ludim pjevati. Nema zanata **bez** inata. Svaki braćo **izmeđ** nas, neka čini rodu glas. Dobar **k** jelu, zločest **k** djelu.

Vježba 73.

(Prijedlozi spojeno pisani s imenicama.)

Primjeri riječi: **nauka, od**uka, **uz**brdo, **nuz**brdo, **na**met, **na**putak, **raz**lika, **raz**dor, **pred**straža, **su**lud, **iz**jelica, **nad**biskup, **za**klonište, **poz**drav, **od**zdrav, **nad**cestar, **nad**carinik, **nad**činovnik itd.

Primjeri rečenica: Svako **uzbrdo**, ima svoje **nizbrdo**. **Nauka** je jedna muka, **oduka** dvije. Kakov **pozdrav**, onakov **odzdrav**.

Vježba 74.

(Prijedlozi spojeno pisani sa pridjevima).

Primjeri riječi: omalen-a-o, **na**žut-a-o, **obli**žnji-a-e, **o**srednji-a-e, **po**malen-a-o, **pri**prost-a-o, **po**najslađi-a-e, **za**dušljiv-a-o, **raz**umljiv-a-o, **po**rugljiv-a-o, **do**mišljat-a-o, **na**učljiv-a-o, **nad**čovječan-a-o, **na**gluh-a-o **na**kriv-a-o, **pre**slan-a-o itd.

Primjeri rečenica: Smijat će se **ponajslađe** onaj, na posljetku tko se bude smijô. Za goricom selo **pomaleno**. Plinovi su **zagušljivi**. Budi u govoru **razumljiv** i **domišljat**. **Nažut** čovjek nije zdrav.

Vježba 75.

(Prijedlozi sa zamjenicama).

Primjeri riječi: **u** me, **u** te, **u** se, **u** nj, **po** me, **po** te, **po** se, **po** nj, za me, **za** te, za se, **za** nj, **na** me, **na** te, **na** se, **na** nj, **o** me, **o** te, **o** se, **o** nj, **niza** me, **niza** te, **niza** se, **niza** nj, **preda** me, **preda** te, **preda** se, **preda** nj, **oda** te, **oda** nj, **kroza** me, **kroza** te, **kroza** se, **kroza** nj, **nada** me, **nada** te, **nada** se, **nada** nj, **uza** me, **uza** te, **uza** se, **uza** nj, **za** kim, **k** svome, **s** nama, **poda** se, **po** to, **po** svoju, **o** čem, **za** kim itd.

Primjeri rečenica: Teško onome, tko **za kim** uzdiše. Bog budi **s nama**, Tko nije **za** se, nije ni za drugoga dobar. Trošim novce **u se**, **na se**, i **poda se**. Koliko je **od mene do njega**, toliko i **od njega do mene**.

Vježba 76.

(Jednostavni prijedlozi spojeno pisani sa glagolima.)

Primjeri riječi: **pri**pasati, **nad**letjeti, **nad**mašiti, **o**mamiti, **pri**zvati, **po**slati, **za**rezati, **raz**grijati,

podzidati, **pre**puniti, **iz**lagati, **u**pisati, **od**baciti, **iza**brati, **uz**letjeti, **po**igrati, **u**grabiti, **u**krasti, **za**rzati, **pro**bosti, **s**tjecati, **na**smijati, **do**trčati, **po**skliznuti, **po**soliti, **pre**soliti, **o**stariti, **o**staviti, **po**svaditi, **po**igrati itd.

Primjeri rečenica: Tri su ptice s neba **doletjele** u pô noći, u oči Božića. Kad junaka zemlji **oborio**, tad je pusti konjic **zarzao**. Bolje je biti **izbijenu**, nego posve **ubijenu**. Bolje je **poskliznuti** nogom, nego jezikom. **Posoli**, al ne **presoli**. **Ostario** mejdan **ostavio**. E da i tu kuburu **prekuburimo**, muku **premučimo**, patnju **prepatimo**, kugu **prekužimo**. **Poigraj**, lijepi Pavle, **poigraj**; dat ćemo ti svilen kalpak, da nam **poigraš**.

Vježba 77.

(Glagoli spojeni s prijedlozima, koji se pišu u neodređenom obliku na ć (vidi vježba 54. i 55.)

Primjeri riječi: poći, **do**ći, **u**teći (**u**tečem), ožeći, **raz**ići, **pre**noćiti, **na**doći, **za**tući (**za**tučem), **uz**maći, **od**sjeći (**od**sječem), **iz**aći, unesrećiti, **do**teći, **u**pućivati (prema **u**putiti), osjećati (prema **o**sjetiti), **o**bući (**o**bučem), **za**teći (**za**tečem), **od**vući (**od**vučem), **pro**ći, **o**breći (**o**brečem), **do**peći (**do**pečem), **do**stići (**do**tečem), **do**plaćivati (prema **do**platiti), **do**seći, **do**tući (**do**tučem), **iz**maći (**iz**mačem), **iz**nići (**iz**ničem), **iz**reći (**iz**rečem), **iz**bjeći, **iz**dići, **o**braćati (prema **o**bratiti) **u**ćutati (prema **u**ćutiti), **pro**fućkati, **pri**vići se, **pri**vući (**pri**vučem), **pri**pomoći, **s**teći (**s**tečem), **s**tući (**s**tučem), **s**vući (**s**vučem), **u**nesrećivati (prema **u**nesretiti), **na**ići, **na**vraćati (prema **na**vratiti), **u**teći (**u**tečem), **u**maći, **uz**dići, **u**zići, **pri**vrći, **pri**žeći, **pri**tući (**pri**tučem), **pri**mjećivati (**pri**mjetiti), **pre**peći (**pre**pečem), **pri**taći (**pri**tačem), **pri**seći, **pod**sjeći (**pod**siječem), **za**ići, **po**dići, **po**bjeći, **pod**vrći, **pod**vući (**pod**vučem), **pod**žeći, **na**vraćati (prema **na**vratiti), **na**vući (**na**vučem),

naženi, **naleći**, **ureći** (urečem), **obući** (**obučem**), **posvećivati** (prema **posvetiti**), **obavješćivati** (prema **obavjestiti**), **obećati** (obečam), **obići**, **obogaćivati** (prema **obogatiti**), **obraćati** (prema **obratiti**), **obreći** (**obrečem**), **obući** (**obučem** prema **obuti**), **zavraćati** (prema **zavratiti**), **odbjeći**, **podmićivati** (prema **podmititi**), **popeći** (**popečem**), **posjeći** (**posječem**), **podići**, **primaći** (**primačem**), **razvući** (**razvučem**), **izvraćati** (prema **izvratiti**), **požeći**, **izvući** (**izvučem**), **natući** (**natučem**), **navići**, **navješćivati** (prema **navijestiti**), **natаći**, **napućivati** (prema **naputiti**), **namaći**, **naleći**, **nagovješćivati** (prema **nagovijestiti**), **naplaćivati** (prema **naplatiti**), **nabreći**, **nadići**, **naćuliti**, **nasjeći** (**nasiječem**), **naslućivati** (prema **naslutiti**), **zanoćiti**, **zapreći**, **zasjeći** (**zasječem**), **zataći**, **zateći** (**zatečem**), **zašećeriti**, **zaštićivati** (prema **zaštititi**), **oćelaviti**, **odvraćati** (**odvratiti**), **opamećivati** (**opametiti**), **postići**, **potaći**, **poteći** (**potečem**), **potući** (**potučem**), **povraćati** (prema **povratiti**), **povući** (**povučem**), **pozlaćivati** (prema **pozlatiti**) itd.

Primjeri rečenica: Ćutjeti je isto što i **osjećati**. Bolje je **uzmaći**, nego se **ožeći**. Ne valja na mejdan **izaći**, onda **izmaći**. **Nadoć** će i njemu crni petak. Sve će **proći** i najveće zlo. Bolje je **ne obreći**, nego riječ ne držati. Čovjek **obraća**, Bog **obrne**. **Steče** mnogo blaga i bogatstva. Ljudi **navraćajući** sve na svoju korist, zovu se sebeljubi. Kada misliš **poći** i do mene **doći**.

Vježba 78.

(Glagoli, koji se spojeno s prijedlozima pišu sa »ije«).

Primjeri riječi: **umrijeti**, **problijediti**, **zahtjevati**, **zakrijesiti**, **oblijevati**, **uprijeti**, **razdijeliti**, **povrijediti**, **izliječiti**, **doprijeti**, **namijeniti**, **smiješiti**, **odnijeti**, **oskudijevati**, **dolijetati**, **dolijevati**, **dogorijevati**, **dobijeliti**, **dozrijevati**, **dospijevati**, **doprinijeti**, **odsijedati**, **odriješiti**, **odolijevati**, **odlijetati**, **odnijeti**, **izbijeliti**, **iznijeti**, **izumrijeti**, **izdijeliti**, **izlijetati**, **izlijevati**, **izvijestiti**, **izvolijevati**, **nacijepati**, **nadijeliti**, **nadolijevati**, **nadnijeti**, **naždrijeti**, **obavijestiti**, **obamrijeti**, **obijediti**, **oblijetati**, **oblijevati**, **oblijepiti**, **ocijeniti**, **ocijediti**, **zaodijevati**, **zaplijeniti**, **zaslijepiti**, **zastrijeti**, **zasjecati**, **zapovijedati**, **oduprijeti**, **oklijevati**, **olijeniti**, **olijepiti**, **opredijeliti**, **okrijepiti**, **omrijestiti**, **onijemiti**, **onesvijestiti**, **oplijeviti**, **pocijepati**, **pogriješiti**, **pogrijevati**, **poduprijeti**, **podijeliti**, **podnijeti**, **poblijediti**, **pobolijevati**, **pomrijeti**, **pomiješati**, **poplijeniti**, **pozadrijemati**, **povrijediti**, **podrijemati**, **prilijepiti**, **prilijetati**, **prilijevati**, **prinijeti**, **procijediti**, **procijeniti**, **pripovijedati**, **prolijetati**, **promijeniti**, **promiješati**, **pronijeti**, **povrijediti**, **prostrijeti**, **prosvijetiti**, **propovijedati**, **ubavijestiti**, **ubavješćivati**, **ugrijevati**, **unijeti**, **uvrijediti**, **zabijeliti**, **zalijevati**, **zalijetati**, **zalijepiti**, **zalijegati**, **zamrijeti**, **zanijekati**, **zanijeti**, **zahtijevati** itd.

Primjeri rečenica: Bolje pošteno *umrijeti*, nego sramotno živjeti. Tko bi mogo svemu svijetu *umijesiti* kolač. Tri ptičice gorom *prolijetale*. Da liječnik svakoga *izliječi*, ne bi se zvao liječnik, već čudotvorac. Siromake valja *odijevati*. Tri djevojke cvijeće *zalijevale*, gorom smilje, a dolom bosilje.

Vježba 79.

(Glagolski oblici, složeni s prijedlozima, koji se pišu sa *đ*.)

Primjeri riječi: **zastiđen-a-o**, **izađem**, **pogađati**, **utvrđivati**, (**utvrđen-a-o**), **ohlađivati** (**ohlađen-a-o**), **zakaluđeriti**, **oslađivati** (**oslađen-a-o**), **oslađujem**, **iziđem**, **usađivati**, **ograđivati** (**ograđen-a-o**), **pomlađivati** (**pomlađen-a-o**), **nadođem**, **posuđivati** (**posuđen-a-o**), **nagrđivati** (**nagrđen-a-o**), **zarđati** (**zarđan-a-o**), **određivati**, **određujem**, (**određen-a-o**), **ugađati**, **ugađam**, **uređivati** (ure-

đen-a-o), **pošteđivati** (pošteđen-a-o), **gađati**, **događati** se, **odvađati** (**odvađam**), **prohlađivati** se (prohlađujem se) itd.

Primjeri rečenica: Čim više **posuđuješ**, tim ćeš više vraćati. Kad stadoše oružje dijeliti, dadoše mu staro **zarđalo**. Čovjek snuje, a Bog **određuje**. **Zarđan** plug ne ore. Vrtove valja **ograđivati**, a stare voćke **pomlađivati**. Tko za **tuđom** vunom **pođe**, sam ostrižen kući **dođe**.

Vježba 80.

(Glagolski oblici, složeni s prijedlozima, koji se pišu sa »lj«.)

a) Primjeri riječi: **nazivljem**, **spravljati**, **prokljuvati**, **nakrivljivati**, **polomljen-a-o**, **popljuvati**, **odebljati**, **domišljati**, **omamljivati**, **obilježiti**, **odoljeti**, **odljepljivati**, **omiljeti**, **opljačkati**, **pobilježiti**, **pročešljati**, **promljeti**, **prosvjetljavati**, **prosvjetljivati** itd.

Primjeri rečenica: Ne mogu svome srcu **odoljeti**. Budi uljudan, svakomu ćeš **omiljeti**. Ako ima **domišljača**, ima i pogađača. Nemoj usne **nakrivljivati**.

b) (sa «nj«) Primjeri riječi: **pohranjivati**, **pokunjiti**, **napunjivati**, **dožnjevati**, **nadžnjeti**, **nadžnjevati**, **ogladnjeti**, **ohladnjeti**, **prignječiti**, **promjenjivati** itd.

Primjeri rečenica: Žeteoci žito **dožnjevaju**. **Pokunjio** se kao kuja u čunu. Rubeninu valja **promjenjivati**.

Prijedlozi inako pisani.

Vježba 81.

(Prijedlog »ob« piše se »op«.)

a) Primjeri riječi: **ophod**, **općina**, **općenit**, **opskrbiti**, **opkoliti**, **opteretiti**, **opsovati**, **općinar**, **opterećivati**, **opteći**, **optuživati**, **opsipavati**, **opskočiti**, **opstati**, **općenit-a-o**, **općinski-a-o**, **općinstvo**, **ophodnja**, **opkop**, **opsada**, **opseg**, **opsjena**, **opširan-a-o**, **optok**, **optuženik**, **općiti**, **ophoditi** itd.

(Glagoli složeni s prijedlozima, u kojima mjesto »b« piši »p«).

b) Primjeri riječi: izgrepsti, izdupsti, ogrepsti, poprepsti, poskupsti, pozepsti, priopćivati, prezepsti, saopćiti, zadupsti, zagrepsti itd.

(Prijedlog »od« piše se »ot«)

c) Primjeri riječi: **otkinuti**, **otpirač**, **otključati**, **othrliti**, **othraniti**, **otpušćati**, **otpraviti**, **otkidati** itd.

(Prijedlog »pod« piši »pot«)

d) Primjeri riječi: **potpomagati**, **potkaditi** **potkopati**, **potkositi**, **potkovati**, **potkivati**, **potkidati**, **potkinuti**, **potkožiti se**, **potkrasti**, **potkrižati**, **potpaliti**, **potplatiti**, **potpomoći**, **potpregnuti**, **potpisivati**, **potpukovnik**, **potkova**, **pothraniti**, **potkraćivati**, **potkrasti**, **potkratiti**, **potkućnica**, **potpadati**, **potpisivati**, **potplaćivati**, **potpora**, **potpun**, **potrepština**, **potkrijepiti**, **potkresati** itd.

Primjeri rečenica: Kô žali klinac, izgubi

po*tkovu.* U češlja su oštri zupci, nemoj se *ogrepsti.* Vrata se o*tključavaju i* o*tpiračem.* O*ptuženikom* zovemo onoga, koji je o*ptužen.* Voćke valja po*tkresivati* ili po*tkraćivati.* Stanovnici o*pćina* zovu se i o*pćinari.*

(Prijedlog »iz« piši »is«).

e) Primjeri riječi: **istok, ispit, istrunuti, istrnuti, isplaziti, isijecati, istrčati, ispijati, iskopati, iskočiti, ishlapiti, ispeći, isporediti, ispripovjediti, ispustiti, iscijediti, iscijeliti, iscijepiti, iscijepati, iscrpsti, iscuriti, ishladiti, ishodati se, iskazati iskašljati, iskinuti, iskititi, isklijati, iskomadati, iskopati, ispirati, ispipati, ispaliti, ispadati, ismijati, iskusiti, iskustvo, iskrojiti, ispovijedati, ispovijedaonica, ispovjednik, ispuniti, ispresti, isprazniti, ispričnica, ispreći, istočiti, istrijebiti** itd.

Primjeri rečenica: Sjajno rudi na **is***toku* sunce. Na **is***pitu* se **is***pituju* đaci. **Is***peci,* pa onda reci. **Is***kitiše* kuću od obora do pobora. **Is***kopaše* jamu na pušku duboku, na sablju široku. Ljudi, koji su svašta **is***kusili* imadu **is***kustva.* Ljute su mu rane **is***cijelile.* Nemoj jezik **is***plazivati,* da te ljudi ne **is***miju.* **Is***povijedaonica* je za **is***povijed.*

(Prijedlog »bez« piši »bes«)

f) Primjeri riječi: **besposlica, beskrajnost, beskućnik, beskonačan-a-o, beskrajan-a-o, besmrtan-a-o, besposlen-a-o, besraman-a-o, bestidan-a-o, besvijestan-a-o, besćutan-a-o** itd.

Primjeri rečenica: **Bes***poslica* je najgora družica. Svemir je **bes***konačan* ili **bes***krajan.* Duša je čovječja **bes***mrtna.* Lijen čovjek biva **bes***kućnik.*

(Prijedlog uz piši us).

g) Primjeri riječi: **uskliknuti, uspraviti,** (**uspravan-a-o**), **usporedan-a-o, ustezati, ustegnuti, ustrčati, uskisnuti, usklik, uskoća, uskomešati se, uskrsnuće, uskrsnuti, uskolebati se, uspaliti, ustegnuti, ustrijeliti, uspregnuti, usmrćivati, ustrajnost** (šću), **usporedo, uspraviti, uspavati, uspješan** itd.

Primjeri rečenica: Bura vodu **us***koleba* ili **us***komeša.* Ne valja svoje tijelo neumjernošću **us***mrćivati.* **Us***trajnošću* svladat ćemo najveći posao. Valja se **us***tezati* ili **us***prezati* od srdžbe. **Us***pavala* majka sinka jedinka.

(Mjesto »iz« piši »iš«).

Primjeri riječi: iščeprkati, iščeznuti, iščistiti, išibati, iščupati, iščuškati, iščešljati, iščekivati, iščašiti, iščijati, iščesati itd.

Primjeri rečenica. U vrtu valja korov **iš**čupati ili **iš**čistiti. **Iš**čekivah ga, no on je **iš**čeznuo.

(Mjesto »iz« piši »iž«)

Primjeri riječi: **iž**ednjeti, **iž**imati, **iž**lijebiti itd.

Primjeri rečenica: Rublje valja prije sušenja **iž**imati. Žlijeb je **iž**ljebio dlijetom.

j) (Mjesto prijedloga »s« piši »z«)

Primjeri riječi: zgrliti, zguriti, zguren,-a-o, zbunit, zbunjen-a-o, zgriješiti, zgodan a-o, zgodniji-a-e, zbivati, zgužvat-a-o, zgusnuti, zguliti, zgubiti, zgrušati, zgristi, zgrijevati, zgrijati, zgrada, zgotoviti, zgoda, zgledati, zgađati, zginuti, zgrčiti, zgraditi, zbornik, zbubati, zbirka, zbor, zboriti, zbornica, zbrati, zbrisati itd.

Primjeri rečenica: **Z**bor zborila seoska gospoda. **Z**gurio se kao kuja u čunu. Svaka zgoda ima svoga razloga. Bilo ti u zgodan čas. **Z**gureno prase sve polje popase (kosa). U svijetu se svašta zbiva.

k) Mjesto prijedloga »raz« piši »ras«).

Primjeri rieči: **rastočiti**, **raskomadati**, **raspući**, **rasriješiti**, **rasteći**, **raspasivat**, **rastrgati**, **raspuknuti**, **rastezati**, **rasrditi**, **raspoznavati**, **rasplakati**, **raskopčati**, **rasparati**, **raspolagati**, **raskinuti**, **raspoloviti**, **raspraviti**, **rasprodati**, **raskriliti**, **raspaliti**, **rasklimati**, **raskršće**, **rashod**, **rasprava**, **raspis**, **raspisavati**, **raspitati**, **rastati**, **raskoliti**, **rashlađivati**, **rasprodati**, **raskrojiti**, **raskopati**, **raspaliti**, **raspačati**, **raskinuti**, **rastući**, **raskol**, **rasplod**, **raskriliti**, **raskrstiti**, **raspoložiti** itd.

Primjeri rečenica: Čovjek kaže, a Bog **raspolaže**. Pošteno smo se sastali, da se tako i **rastanemo**. Teže je steći nego **rasteći**.

l) (Mjesto prijedloga »nad« piši »nat«).
(» » »pred« » »pret«).

Primjeri riječi: **natpis**, **prethodan**, **natpastir** **natporučnik**, **natpijati**, **natpjevati**, **natpresti**, **natpripovijedati**, **natpričati**, **natkriti**, **nathoditi**, **nathvaliti** itd.

Primjeri rečenica: Nad dućanima nalaze se **natpisi**. **Natporučnik** je viši časnik nego poručnik. Sve je **natpijevao** i **natpripovijedao**.

Vježba 82.

(Glagoli složeni s dva prijedloga.)

Primjeri riječi: iz-pre-lamati, po-od-maći, po-ot-padati, pre-na-trpati, po-raz-davati, po-is-padati pre-na-trpavati, pre-do-misliti, u-o-bičajiti, po-is-kati, po-ot-hraniti, po-u-tješiti itd.

Primjeri rečenica; Bura je **poizlamala** voćkama grane, a voće je **pootpadalo**. Tko je **uobičajio** misliti, lasno će se **predomisliti**. Ne valja vozno blago **prenatrpavati** teretima.

VII. Kako se pišu prilozi.

Vježba 83.

(Prilozi sa »lj«).

A) Primjeri riječi: dolje, napolje, ljeti, bolje, ljudski, udilj, najbolje, najljepše, dovolje, izobilje, obilje, dolje itd.

Primjeri rečenica: Tko bi gore, eto ga *dolje*. Sit sam *dovolje* od tog izobilja. Tko *ljeti* hladuje, *zimi* gladuje. Tko polagano ide, **dalje** dođe.

(Prilozi sa «ć«).

b) Primjeri riječi: ća, već, noću, češće, sinoć, preveć, odveć, noćašnji, najvećma, šućmuć itd.

Primjeri rečenica: Što je *odveć*, nije ni s kruhom dobro. *Sinoć* mi se čudan sanak snio. Ljudi *češće* zaboravljaju na primljena dobročinstva.

c) (Prilozi sa »ije«).

Primjeri riječi: sprijeda, poslije, uvijek, lijepo itd.

Primjeri rečenica: Šuma *sprijeda*, straga bijeda. *Poslije* rada sladak je počinak. Tko mudro šuti, *lijepo* govori.

Vježba 84.

(Ostali jednostavni prilozi).

Primjeri riječi: tu, tamo, ovamo, kamo, gore, blizu, čak, kada, sada, danas, jutros, lani, zimi, davna,

često, rano, prije, istom, tek, zato, zašto, kako, ovako, dobro, mnogo, malo, gotovo, zaista, bar, baš, eno, eto, jedva, još, možda, tobože, kamo, gdje, onako, tu, tako, kradom, gore, niže, igda, svuda, sada, lasno, zlo, puno, gotovo, dupkom itd.

Primjeri rečenica: Nebo *amo*, nebo *tamo*, nebo *svuda* kud gledamo. *Gdje* dvoje govori, tu je treći kost u grlu. Ne govori *sada ovako*, *sada onako*. Svuda *lijepo*, al kod kuće *najljepše*. Tko *mnogo* obećaje **malo** daje. *Lasno* se dobro zaboravi, ali *zlo* mučno. Bolje je *danas* jaje, nego *sutra* koka. *Danas* dan, *sutra* dan, *prekosutra badnji* dan. Svatko voli *puno* za *gotovo*.

Vježba 85.

(Ostali složeni prilozi).

Primjeri riječi: iznova, odavna, iznutra, sjutra, zaista, dovolje, otkale, poimence, nehotice, nemilice, svakako, ikako, nikako, nipošto, upravo, sasvim, odmah, nalik, prekasno, prerano, pomalo, izjutra, doista, također, dovoljno, međutim, napolje, odkud, ikad, nikad, najednom, odsele, najvećma, većma, dragovoljno, doskora, neumorno, poprije, poranije, najviše, prekosutra, bogzna, dabogme, dabome, dašto, dokad, doduše, drukčije, drugda, drugdje, ukratko, unaokolo, objutru, uludu, umalo, ukrupno, drugačiji, donedavno, dopodne, dondje, domala, dosad, dosadašnji, doondašnji, nablizu, najbolje, napolje, naporeda, napose, napamet, naizust, odjedamput, odjednom itd.

Primjeri rečenica: Ne bi škodilo, da ustaješ malo *poprije* i **poranije**. Grobom *ikad*, robom *nikad*. Tuđe dobro *nikako* ne može biti blagoslovljeno. Kad je *najviše* strvine, onda *najviše* psi bijesne.

Vježba 86.

(Odrečna čestica «ne« ili prilog za poricanje).
(»ne« pisan s imenicama.)

a) Primjeri riječi: **nečovjek**, **neprijatelj**, **neman**, **nesnaga**, **nejak**, **nepravda**, **nevolja**, **nedjelja**, **nedaća**, **neznanje**, **nevaljanac**, **nezgoda**, **nesretnik**, **nevjera**, **nečist**, **neženja**, **nesreća**, **neznalica**, **nesloga**, **nevjernost**, **nebraća**, **nemoćnik**, **nemirnoća**, **nemoć**, **nečovjek**, **nečistoća**, **neiskustvo**, **neizmjernost**, **nesavjesnost**, **neumjerenost** itd.

Primjeri rečenica: Drugom na volju, sebi na **nevolju**. **Nevolja** gola najbolja škola. **Neznanje** je slabo imanje. Ljubi **neprijatelja** kao prijatelja. U **nevjere** nema druga. U sreći se ne ponesi, u **nesreći** se poništi. Tuđa volja, a svoja **nevolja**. Sloga kuću gradi, a **nesloga** razgrađuje. **Neznalica** i trošljivica mnogo pita.

(Odrečna čestica »ne« spojeno pisana sa pridjevnima oblicima).

b) Primjeri riječi: **nepovredljiv-a-o**, **neograničen-a-o**, **neizlječiv-a-o**, **neizmjeran-a-o**, **neizvjestan-a-o**, **neosjetljiv-a-o**, **neiskusan-a-o**, **nemoćan-a-o**, **neiscrpljiv-a-o**, **necijenjen-a-o**, **nečastiv-a-o**, **nečovječan-a-o**, **nečuven-a-o**, **nekadašnji-a-o**, **nepregledan-a-o**, **neprilīčan-a-o**, **neraspadljiv-a-o**, **neučan-a-o**, **nezgodan-a-o**, **nevrijedan-a-o**, **nevješt-a-o**, **nezrio-la-lo** itd.

Primjeri rečenica: Ne jedi **nezrelo** voće. **Nesta** blaga, nesta prijatelja. **Nemoj** se veseliti tuđemu zlu. Gdje **nema** straha, **nema** ni stida. Bez kajanja **nema** oproštenja. **Nejaka** je rijeka svaka, kâ se dijeli na sto krakâ.

c) (»ne« spojeno pisano s prilozima).

Primjeri riječi: **nemilice**, **nekad**, **nekako**,

nikako, **nipošto**, **nehotice**, **neprestano**, **nekamo**, **neko-liko**, **neštedice** itd.

Primjeri rečenica: **Nekad** bilo, sad se spominjalo. Uvrijedio ga **nemilice**, ali **nehotice**. Bolje **nekako**, nego **nikako**.

e) »ne« odvojeno pisano kod glagola).

Primjeri riječi: ne jeo, ne pio, ne tjerao, ne zna, ne hvata, ne pomaže, ne vjeruje, ne pita, ne ljuti, ne hrani, ne niče, ne priznati, ne saditi, ne treba, ne orati, ne kopati itd.

Primjeri rečenica: Jeo **ne** jeo, pio **ne** pio, tjerao **ne** tjerao, **ne** ćeš ga stići. **Ne** ljuti se, nemaš ni zašto. Sit gladnu **ne** vjeruje. Zdrave ruke **ne** primaju tuđe muke. Tko **ne** *radi*, **ne** *treba* da jede. Smrt **ne** *ore* i **ne** *kopa*, nego ljude mori. Što ima mladost, to se starini **ne** *dopada*.

e) (»ne« spojeno pisano kod glagola).

Primjeri riječi: nekovan-a-o, nebrojen-a-o, nevaljan-a-o, nedostati, nemam, nemaš, nema, nemajući, nemaj, nestati, nenavidjeti, nemoj itd.

Primjeri rečenica: **Nesta** blaga, **nesta** prijatelja. **Nema** ni prebita filira. **Nemoj** usne nakrivljivati.

Kako se pišu veznici.

Vježba 87.

(Veznici jednosložni.)

a) Primjeri riječi: i, pa, pak, te, mi, a, već no, kad, čim, dok, tek, što, no, jer, da li, ma, zar, nu, dokle, dotle itd.

Primjeri rečenica: Riječ po riječ, *pa* eto kara. *Da li* je otac došao?

(Veznici dvo i višesložni.)

b) Primjeri riječi: neka, oda, eda, dakako, dašto, ali, niti, dakle, stoga, zato, samo, kako, pošto istom, kao što, nego, budući da, premda, makar, dabogme, dakako itd.

Primjeri rečenica: Bolja je poštena smrt, *nego* sramotan život. Vi **dabogme** sve to znate. On je bogat **ali** škrt.

(Veznici sa zamjenicama.)

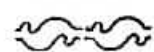
c) Primjeri riječi: te ju, pa ju, pa im, pa to, da se itd.

Primjeri rečenica: Čeljad izjede pun kazan, *pa joj* je i to još malo. Bog daje, *da se* griješnik kaje.

(Veznici uz prijedloge.)

d) Primjeri riječi: i u, te od. itd.

Primjeri rečenica: *Te od* drva odsiječe grane. Uhvam se u Boga *i u* svoju pravicu.

IX. Kako se pišu uzvici.

Vježba 88.

Primjeri riječi: ah, jao, avaj, kuku, lele, haj, iju, ijuju, ju, oh, ono, gle, mi, de, dede, deder, e, ej, o, oj, ahaha, uh, hu, pi, no, mu, vajmeh, oj itd.

Primjeri rečenica: Uzbudne li tako, oj si ga nama! Oj, oj, oj, velik li si Bože moj! Jaoh, boli me, majko moja! Kuku lele, sinja kukavico!

Pravopisno naučit ćemo pisati:

1. Ako ove vježbe pomno čitamo, prepisujemo ili dademo da nam ih tko diktuje.
2. Primjere rečenica naizust naučiti i tada ih iz glave napisivati i po knjizi ispravljati.
3. Čitati valjano fonetikom pisane knjige i paziti ne samo na sadržaj, već kako je k ja riječ pisana.
4. Sabranu u ovoj knjizi građu dopunjati primjerima riječi i rečenica.
5. Učitelji treba da prema vrsti škole svrstaju ovu građu na razrede koncetričnim načinom, i to lih pravopisne vježbe u nižim razredima, a pravopisne vježbe i slovničke kakove su n. pr. vježbe 24—31. u višim razredima.

U opće u nižim razredima treba vježbe naročito pravopisno razjašnjivati, a u višim slovnički, što je po ovoj knjizi moguće, jer su njoj pravopis i slovnica sustavno spojeni, pa je to prvi pokus te ruke u našoj književnosti. Neka se zato strogo ne sudi, ako bi se u tom prvom pokusu našlo u množini riječi koješta, što bi se moglo ispraviti tim više što nisam od zanata filolog već metodičar.

ZAGREB
G. SELIGMANN
— 1906 —